

Szilvay Gergely

OROSZ CSAPDA, NÉMET CSATLÓS, KÁDÁRI MAGYARORSZÁG?

Frei Tamás: *Agrárbárók*. Alexandra, Budapest, 2015, 526 oldal, 3999 forint

„Manapság viszont magyarként már különböző nyelvekre váltva csatározok az adott körben a finneknek azonnal kijáró, legalább semleges kíváncsiságért, hogy a társaságban ne én legyek a rögtön félretolt, nem is igazán kultúremlernek tartott magyar, valahonnan a Balkán-szerű mélységből” – írta Frei Tamás a Figyelő egyik februári számában. Frei az utóbbi években amellet, hogy újabban kávéhálónc-tulajdonosnak csapott fel, már négyszázezer példányt adott el ponyvaregény-sorozatából, az „André-sztoriból”, amelynek nemrég jelent meg negyedik része *Agrárbárók* címmel.

Az 1966-os születésű Frei az ELTE-n tanult jogot, majd a rendszerváltás hajnalán, 1986-tól 1989-ig Moszkvában hallgatott nemzetközi kapcsolatokat. A kilencvenes években rögtön a „másik oldalt” is igyekezett kitapasztalni: Washingtonban médiame-nedzsmentet, a Tennessee-i Állami Egyetemen televíziózást tanult, később pedig még forgatókönyvírásból, dramaturgiából képezte magát az Egyesült Államokban. Itthon 1988-tól készített interjúkat a 168 Órának, majd szerkesztő-riporter volt a Magyar Rádió külpolitikai rovatánál. Egyéb munkái mellett dolgozott a Magyar Televízióban az Esti Egenlegnél, utána pedig a Nap TV-nél. Saját műsora, a Frei Dosszié 1996-tól 2008-ig futott az RTL Klubnál, majd a TV2-nél. A magyar médiatörténet egyik vitatott epizódja volt, amikor 2001-ben megkérdezett egy orosz „bérgyilkost”, mennyiért vállalná el a miniszterelnök (akkor is épp Orbán Viktor) megölését. A Magyar Nemzet egyik hétvégi számában (2015. november 15.) a kérdésre, hogy leforgatná-e újra azt az adást, Frei azt felelte: nem, és elismeri, hogy hibázott. Ponyvái először az azóta csődbe ment Ulpius-ház adta ki, legújabb kötetét az Alexandra gondozza. Jelenleg Budapest, Nizza és Miami a három leggyakoribb tartózkodási helye.

Frei „akcióregényeinek” főhőse André Calvi, egy magyar származású francia titkosügynök. Az *Agrárbárókban* – melynek alcíme: *Magyarország az oroszok csapdjában* – először Nizzában válik robbantásos merénylet célpontjává André kislánya, de mindketten megússzák. Eközben a posztszovjet Oroszország az Egyesült Államokkal csatázik a génkezelt gabonanövények technológiájáért és az európai piacért. Andrét a polgárháborús Kelet-Ukrajnába akarják csalni, hogy kiiktassák, eközben pedig a fülszöveg szerint „a magyar agrárbárók, akik csak a saját pénztárcájukat nézik, Moszkvában árusítják ki az országot”. A magyarok számára tét a paksi atomerőmű és az Adriai-tenger mélyéről felhozott Anjou-kincsek is.

Ha mindez így kissé kaotikusnak tűnik, ne csodálkozzunk. A harsány ponyvaktól megszokott módon aranyozott-dombornyomott borítóba csomagolt regény túlságosan

is sok szálon fut. Hazánk inkább egy helyszín a sok közül, az oroszok markában vergődő Magyarország egyáltalán nem olyan hangsúlyos benne, mint az alcím ígéri. Az Anjou-kincses mellékszál szerint az orosz titkosszolgálat vezetője – miközben a világ feletti agráruralomért csatázik – mellékesen, csupán műgyűjtő szenvedélytől hajtva egy csúcstechnológiás tengeralattjáróval raboltatja el a Károly Róbert nevéhez köthető, az Adriai-tenger mélyén fekvő kincset. A Seuso-kincs rejtélyére emlékeztető történet szerint a leletet épp egy amerikai–magyar régészcsapat próbálja felszínre hozni egy olasz kutatóhajón. Ezért egy rövid fejezet erejéig a regény elkalandozik a 14. századba, s ez a szál markánsan kilóg az egyébként állandóan a jelenben játszódó történetből.

Az *Agrárbarók* olyan, mintha forgatókönyvíró írna regényt: a fejezetcímek helyszínek, például rögtön az első úgy szól, hogy *Nizza – Olaszország. Néhány hónappal korábban*. Szinte halljuk a magyar szinkronhangot, amint felmondja a szöveget, miközben a kamera végigpásztázza a tájat, vagy épp egy városi utcát mutat rohanó gyerekekkel, szóval indul a kezdőjelenet. Kérdés, az első fejezet mihez képest játszódik „néhány hónappal korábban”; s a második fejezet (*Zalarécsé – Magyarország*) mihez képest játszódik „hónapokkal később”.

A kötet a kiadó szerint a „különleges »világ körüli utazás«” ellenére mindvégig Magyarországról szól, „a kulisszák mögé pillantva a jelen Magyarországot akarja megérteni”. De ha valami, akkor épp ez az, ami nem sikerül. Több okból sem. A regény nem képes választani két lehetőség, a fikció és a dokumentumregény között. Ehelyett köztes megoldást kapunk: fikciót olvasunk, de annyira kortárs, valós környezetben, hogy Kelet-Ukrajnában háború dúl, hogy vita folyik a génmanipulált gabonákról, hogy felbukkan benne Paks és a Seuso-kincs. Ezzel a megoldással azonban szerzőnk két szék között a földre kerül, az *Agrárbarók* fikciónak túl kevés, dokumentumregénynek túl sok. A cél persze érthető: korunk problémái, a hírekből ismerős események eladhatóbbá és emberközelibbé teszik a történetet.

Ám az áthallások otrombára sikerednek. Ha ennyire valós helyeken, valós időben, valós események közt játszódik a regény, miért kell átnevezni és kicsit átszínezni a szereplőket? A nyikhaj miniszterelnök miért nem Orbán Viktor? Az egyik főszereplőnek szánt, ehhez képest viszonylag keveset szereplő fő „agrárbaró”, Bivay-Serényi György miért nem Csányi Sándor vagy Mészáros Lőrinc? Miért kell ilyen átlátszó módon finomkodni, hiszen – mint a Magyar Nemzetnek adott interjújában Frei bevallja – így is sértődtek meg már rá ismert személyiségek. Miért kell fikciós helyszínre, Zalarécsére, egy nem létező kastélyba helyezni a kormányfő és az agrárbarók közti megbeszélést? Miért nem választ akkor valódi falut, valódi kastélyt a szerző?

A magyar szál szerint a miniszterelnököt a „Moszkvában végzett softes diákok” egyike, a királycsináló agrárbaró, Bivay-Serényi „csinálta meg”, és számára még mindig csak egy „tehetséges srác”, akinek önállósulási törekvései felbosszantják. Miközben az amerikaiak, az oroszok és a franciák titkosszolgálati kontinenseken átívelő csatákat vívnak a génmanipulált gabona körül (André a francia szervnek dolgozik), a magyar kormányfő a zalarécséi kastélyban tárgyal az agrárbarókkal. Utóbbiak – akik az előző időszakban mindenüket a mezőgazdaságba, földekbe mentették – fő piaca Oroszország, ám az ukrajnai harcok miatt bevezetett embargók miatt elkezdtek kiszorulni onnan. Ők üzleti érdekeik

miatt határozottabb oroszbarátságot szeretnének, a kormányfő azonban úgy érzi, elment a falig, és ugyan még megmarad egy kis ideig a Brüsszel-ellenes retorika, de már az EU-hoz fog közeledni. Fel is teszi a kérdést a tárgyalások egy feszült pontján: „mennyit kellene még belétek tömni, Gyuri, hogy máshol is el tudjátok adni a dolgaitokat, ne csak a primitív orosz piacon?” A válasz az, hogy „a kommunizmus rohadása után ránk maradt magyar zsellér szar munkát végez”, és amíg a „magyar agrármelóst” nem tanítják meg rendesen dolgozni a következő évtizedben, addig „nincs más lehetőségünk, mint Oroszország”. A tárgyalások megszakadnak, a kormányfő faképnél hagyja a társaságot, nem engedve a zsarolásnak, az agrárbárók pedig maradnak megbeszélni a további stratégiát. Úgy gondolják, az amerikaiak sakkban tartják a miniszterelnököt.

A regényben a magyar szereplők, a kormányfő és az agrárbárók mind felkapaszkodott, újgazdag parvenük, híján a jó ízlésnek; Bivay-Serényi például, aki többször változtatott nevet, hogy arisztokratikusabb hangzású legyen, „tényleg olyan volt, mint amilyenek a kaszinózó, vadászó, dúsgazdag magyar földesurak száz évvel ezelőtt lehettek. Zsebre dugott, mégis mindenhová elérő polipekezű ember, aki a hasával bökdösve mutogatott.” Mindenki cinikus, mindenki sznob, mindenki ízléstelen. A kastélyban tárgyaló társaság festményeket nézeget és méricskél. Mintha a regény végig a honi „kisember” indulataira játszana rá: ezek felettünk döntenek pusztán és kizárólag önös érdekeik alapján. Az „agrárbárók” manőverezései közt viszont a regénybeli kormányfő iránt mégis feltámadhat valamelyes rokonszenv az olvasóban, ha már legalább mert szembeállni velük; főleg az előbbiek magyar melósokra vonatkozó megjegyzéseinek tükrében. Bivay-Serényi a kötet vége felé „spermának” nevezi a kormányfőt, és nehogy az olvasó maga állíthassa fel a párhuzamot, Frei a szájába rágja: „Magyarországon ez a szó pár éve a politikai elit és az oligarchák közti konfliktus azonnal érthető szinonimájává vált”, habár korábban „ugyanerre a férfi testnedvre még ennél is durvább kifejezés hangzott el nyilvánosan, interjúkban és élő rádióadásokban”.

A regény mindeközben kielégíti az összeesküvés-elméletek iránti igényt is a hánykolódó, kicsi Magyarország feje felett játszódó, óriások által vívott titkosszolgálati háborúval, ami sokkal hangsúlyosabb a regényben, mint a magyar szál – és egyébiránt izgalmasabb is. Ahhoz képest, hogy ők adták a címet, az agrárbárók és machinációik elsikkadnak a sok tengeri és sivatagi akciójelenet, moszkvai tárgyalás, amerikai sajtóbotrány között. Amikor valakit eltesznek láb alól, azt oly részletesen megkapjuk, akár egy Tarantino-filmben. Zselészerűen folyik az agyvelő; a hátba szúrt újságíró megmerevedik, majd támadója felhúzza benne a kést a tüdeje felé, később pedig savas kádban tüntetik el végleg a holttestét.

Az egyéninek, láttatónak szánt ábrázolások, hasonlatok, leírások sem mindig működnek jól: az öngyilkos merényletet egy „ötévesekből kikevert, nemzetközi gyerekturmix” mellett követik el. Elég morbid. A színhelyek (Japán, Egyiptom, Egyesült Államok, Oroszország, Magyarország stb.) közt kapkodó Frei végül a Spitzbergákra futtatja ki a regényt, ahol nemzetközi gabonabank van. Szinte James Bond-filmben érezhetjük magunkat, ahogy folyik a verseny: ki ér oda hamarabb, az oroszok vagy a francia titkosszolgálat? André együtt utazik Bivay-Serényivel, aki szomorú véget ér – egy havas, hideg

dombon megfagy. A végén persze – majdnem – minden jóra fordul: a főhős keresztbe tesz az egész orosz titkosszolgálatnak, a magyarok pedig visszakapják az Anjou-kincsek felét, amit nagy győzelemként jelent be a kormányfő.

Frei könyve, bár időnként sejteti, hogy a bevisz a kulisszák mögé, ahol a „nagyok” keverik a lapokat, valójában egyszerű ponyva. Az író úr a kisemberek reflexeire, a kádári mentalitásra játszik rá, az olvasó kidühöngheti magát és keserűeket nevet, amikor „rájön”, hogy melyik magyar szereplő mögött melyik valódi személyiség rejtőzik. Igazán élvezetes kémregényekért azonban inkább John le Carré műveihez érdemes nyúlnunk. Mindenesetre az orosz kártya után Frei a náci kártyát is előveszi. Következő kötete „Berlini játszma” címmel fog megjelenni, és azt a kérdést teszi fel: „ismét a német birodalom csatlósai leszünk?”

Alig várjuk a mester megfejtését.

Hazatérés a vásárról, Zombor (Sombor), 1907 előtt (Néprajzi Múzeum, F 8483)